

WYROK WSTĘPNY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący

SSO Przemysław Jagosz

Protokolant

st. sekr. sąd. Edyta Smolińska-Kasza

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2016 r., w Olsztynie, na rozprawie,
sprawy z powództwa Olsztyńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Olsztynie
przeciwko Gminie Olsztynie

o zapłatę

- I. postanawia odmówić odrzucenia pozwu;
- II. uznaje powództwo za usprawiedliwione co do zasady.

Uzasadnienie

Olsztyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa w Olsztynie żądała od pozwanej Gminy Olsztyn kwoty 143 102,86 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7.09.2015 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu podniosła, że na podstawie umów przelewu nabyła od szeregu swoich lokatorów ich wierzytelności w stosunku do pozwanej. Wierzytelności te wynikły wskutek dokonywania przez nich w pewnym czasie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi bezpośrednio na rzecz pozwanej, podczas gdy według stanowiska pozwanej opłaty te powinna regulować zbiorczo powódka. Ponieważ w dotychczasowym postępowaniu pozostaje w mocy stanowisko pozwanej co do podmiotu obowiązującego do ponoszenia opłat i w związku z nowelizacją ustawy regulującej te kwestie, w ocenie powódki opłaty dokonywane przez lokatorów mają charakter świadczenia nienależnego. Z tego względu w celu ułatwienia rozliczenia tych należności w powiązaniu z rozliczeniem należności obciążających powódkę względem pozwanej z tytułu opłaty, której nie dokonała, albowiem dokonywali jej lokatorzy, nabyła od nich wskazane wierzytelności z tytułu nienależnego świadczenia. Pozwem dochodzi jedynie części tych wierzytelności obejmujących opłaty uiszczone bezpośrednio przez lokatorów za lipiec i sierpień 2013 r. Wskazała przy tym, że pozwana zwróciła część opłat wniesionych przez 43 lokatorów.

Pozwana Gmina Olsztyn wniosła o odrzucenie pozwu, a na wypadek nieuwzględnienia tego wniosku o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu podniosła, że należności lokatorów pozwanej względem niej mają charakter należności publicznoprawnych, gdyż do opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi stosuje się przepisy ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa. W związku z tym do zwrotu tych należności właściwy jest tryb podatkowy, gdyż stanowią one nadpłatę podatku. Oznacza to, że nie mają charakteru cywilnoprawnego i nie mogą być dochodzone na drodze sądowej, wobec czego w jej ocenie pozew należy odrzucić. Wskazała również, że jako należności publicznoprawne nie mogły być one przedmiotem przelewu, wobec czego umowy zawarte przez powódkę z lokatorami są nieważne, a tym samym oparte na nich roszczenie powódki nie jest zasadne. Ponadto:

- a) zakwestionowała wysokość żądanej należności, wskazując, że nie ma możliwości określenia wysokości wpłat za okres lipiec – sierpień 2013 r., a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na powódce,

- b) przyznała, że dokonała zwrotu wpłat wniesionych przez 43 lokatorów powódki stosując zasady prawa cywilnego, na podstawie weryfikacji ich intencji w zakresie wpłat,
- c) przyznała, że powódka przekazała jej 3 953 zawiadomienia o przelewie wierzytelności z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, na łączną kwotę 1 600 601,52 zł,
- d) pozwana, że dotychczas uznała za zasadne 2 904 spośród tych zawiadomień na kwotę 1 138 215,52 zł, w tym znaczeniu, że potwierdziła, że tacy lokatorzy dokonali wpłat w takiej wysokości łącznie.

(odpowieź na pozew k. 4137-4141, wyjaśnienia do protokołu rozprawy z 10.10.2016

r.)

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszym rzędzie do wniosku pozwanej o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej (art. 199 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego – dalej: k.p.c.) należy wskazać, że ramy rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie wyznaczało żądanie pozwu i przywołane na jego poparcie twierdzenia faktyczne. Powódka opierała swoje roszczenie na twierdzeniu, że wierzytelności objęte przelewami na jej rzecz, których suma składa się na kwotę żadaną pozwem, wynikają z świadczeń cedentów (zbywców) dokonanych na rzecz pozwanej i podlegających zwrotowi jako nienależne. Problematykę świadczeń nienależnych regulują przepisy art. 410 i nast. Kodeksu cywilnego (k.c.). Podobnie jest z przelewem wierzytelności (art. 509 i nast. k.c.). Nie ulega zatem wątpliwości, że powódka dochodzi roszczenia wynikającego ze stosunku o charakterze cywilnoprawnym, do czego właściwą drogą jest wytoczenie powództwa przed sądem. Oznacza to, że w sprawie niniejszej dopuszczalna jest droga sądowa, a jej rozstrzygnięcie należy do sądu (art. 1 k.p.c.). Z tego względu nie zachodzi przesłanka niedopuszczalności drogi sądowej, która z mocy art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. skutkowałaby koniecznością odrzucenia pozwu i dlatego postanowiono jak w pkt I sentencji wyroku.

Innym zagadnieniem jest natomiast, czy rzeczywiście wierzytelności objęte pozwem mają charakter świadczeń nienależnych i czy w świetle art. 509 k.c. możliwe było dokonanie ich przelewu na powódkę. O ile potwierdziłyby się argumenty pozwanej, wskazujące, że były to należności o charakterze publicznoprawnym i dla dochodzenia ich zwrotu zastrzeżona jest droga administracyjna, o tyle prowadziłoby to do uznania, że nie mogły być przedmiotem przelewu na rzecz powódki na podstawie art. 509 k.c. (por. uchwała SN z 26.11.2003 r., III CZP 84/03). W konsekwencji prowadziłoby to do uznania, że powódka nie nabyła ich skutecznie i nie jest uprawniona do ich dochodzenia, co w dalszej kolejności skutkowałoby

oddaleniem powództwa. Weryfikacja tych okoliczności mogła jednak nastąpić dopiero w toku postępowania.

W tym zakresie stan faktyczny istotny dla rozstrzygnięcia i w istocie bezsportny między stronami przedstawiał się następująco:

W dniu 1.07.2013 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 16.06.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (dokonana ustawą z dnia 1.07.2011 r.), która zmieniła m.in. zasady rozliczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (dalej również jako „opłata śmieciowa”).

W związku z tym, pismem z dnia 5.04.2013 r. powódka poinformowała lokatorów mieszkań pozostających w jej zasobie, wskazując na konieczność samodzielnego złożenia odpowiedniej deklaracji w celu ustalenia należnej od nich wysokości opłaty „śmieciowej” oraz zaznaczając, że od 1.07.2013 r. Spółdzielnia nie będzie wliczać tej opłaty do czynszu, a każdy mieszkaniec powinien dokonywać należnej opłaty na wskazany rachunek pozwanej Gminy.

(bezsportne, pismo k. 74)

Następnie, 4 832 mieszkańców za pośrednictwem powódki przekazało swoje deklaracje pozwanej. Jednocześnie doszło między stronami do sporu na tle interpretacji przepisów ustawy o utrzymaniu czystości (...). Według pozwanej to powódka winna bowiem złożyć deklarację zbiorczą, obejmującą wszystkich mieszkańców, a następnie dokonywać zbiorczej opłaty. Pozwana wniosła deklaracje w swoim imieniu tylko w zakresie części nieruchomości.

Z tego względu, w dniu 17.07.2013 r. pozwana wszczęła przeciwko powódce postępowanie w sprawie ustalenia wysokości opłaty „śmieciowej” za okres od 1. do 31.07.2013 r.

W dniu 13.08.2015 r. zostało wszczęte kolejne postępowanie przeciwko powódce dotyczące wysokości opłaty „śmieciowej” za okres od 1.08.2013 r. do 31.01.2015 r.

Aktualnie przedmiotem sporu administracyjnoprawnego nie jest kwestia podmiotu zobowiązanego do składania deklaracji i ponoszenia opłaty, lecz kwestie związane ze sposobem jej obliczenia (bezsportne oświadczenia stron w trakcie rozprawy w dniu 10.10.2016 r.).

Znaczna część mieszkańców powódki po 1.07.2013 r. dokonywała wpłat na wskazany im przez powódkę rachunek bankowy pozwanej służący do gromadzenia dochodów własnych Gminy, w tym np. podatku od nieruchomości.

Do 1.07.2013 r. lokatorzy powódki ponosili opłaty za wywóz śmieci, jako część kosztów eksploatacyjnych Spółdzielni.

Powódka zawarła z tymi osobami umowy cesji, mocą których lokatorzy przenieśli na powódkę wierzytelności w stosunku do pozwanej, wynikające z wpłat dokonywanych w okresie od 1.07.2013 r. tytułem opłaty „śmieciowej” na rachunek pozwanej Gminy.

Następnie zwróciła się do pozwanej o zwrot tych należności, proponując różne warianty porozumienia i przedstawiając zawiadomienia o dokonanych cesjach.

Próby polubownego rozwiązania sporu i rozliczenia należności wpłaconych przez lokatorów powódki oraz z jednoczesnym rozliczeniem należności z tytułu opłaty „śmieciowej” nie dały rezultatu z uwagi na sprzeczne stanowiska stron co do charakteru tych należności.

Do rozprawy w dniu 10.10.2016 r. pozwana zweryfikowała tylko część z nadesłanych jej przez powódkę zawiadomień o cesjach, potwierdzając, że lokatorzy w nich wymienieni dokonali wpłat na rachunek Gminy. Jak dotychczas weryfikacja ta dotyczy 2 904 zawiadomień na kwotę 1 138 215,52 zł i trwa nadal.

Stan faktyczny w tym zakresie, wynikający również z dołączonych dokumentów, nie był przedmiotem sporu między stronami, co przyznały w pozwie, odpowiedzi na pozew oraz w trakcie rozprawy w dniu 10.10.2016 r.

Do wyjaśnienia i weryfikacji pozostawała między nimi charakteru wpłat wniesionych przez lokatorów powódki na rachunek pozwanej w okresie objętym pozwem oraz możliwości skutecznego przelewu na rzecz powódki wierzytelności o ich zwrot. Wyjaśnienie tych dwóch kwestii i uznanie, że lokatorzy powódki skutecznie przenieśli na nią wierzytelności o zwrot nienależnie uiszczonych opłat, aktualizowałoby w dalszej kolejności konieczność szczegółowych ustaleń odnośnie wysokości tych wierzytelności w każdym indywidualnym przypadku cesji.

W ocenie Sądu umożliwiło to wydanie wyroku wstępnego, przesadzającego spór o to, czy roszczenie powódki jest słuszne co do zasady, bez przesadzania obecnie kwestii jego wysokości.

W tej mierze Sąd zważył, co następuje:

Znowelizowana ustawa z dnia 16.06.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w brzmieniu obowiązującym od 1.07.2013 r. nałożyła na właścicieli nieruchomości m.in. obowiązek ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy, na której położona jest ich nieruchomość (art. 6h), oraz składania odpowiedniej deklaracji w celu ustalenia wysokości tej opłaty (art. 6m). Jednocześnie art. 2 ust. 3 znowelizowanej ustawy stanowił, że jeżeli nieruchomość jest zabudowana budynkami wielolokalowymi, w których ustanowiono odrębną własność lokali, obowiązki właściciela nieruchomości obciążają osoby sprawujące zarząd nieruchomością wspólną, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 oraz z 2004 r. Nr 141, poz. 1492), lub właścicieli lokali, jeżeli zarząd nie został wybrany.

Na tym tle pojawiły się wątpliwości odnośnie do mieszkań pozostających w zasobach mieszkaniowych spółdzielni mieszkaniowych i ich lokatorów, które ostatecznie zostały rozwiązane przez ustawodawcę w drodze kolejnej nowelizacji ustawy, która weszła w życie z dniem 1.02.2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 87). Dokonano nią zmiany art. 2 ust. 3 wskazując, że jeżeli nieruchomość jest zabudowana budynkiem wielolokalowym, w którym ustanowiono odrębną własność lokalu, obowiązki właściciela nieruchomości wspólnej oraz właściciela lokalu obciążają wspólnotę mieszkaniową albo spółdzielnię mieszkaniową. Dodano również ust. 3b, w którym postanowiono, że osoba, której służy spółdzielcze prawo do lokalu, lub osoba faktycznie zamieszkująca lokal należący do spółdzielni mieszkaniowej nie jest obowiązana do wykonywania obowiązków właściciela nieruchomości wynikających z ustawy. Ponieważ we wcześniejszych wypowiedziach orzecznictwa administracyjnego przyjmowano, że obowiązki w zakresie składania deklaracji z art. 6m ustawy oraz ponoszenia opłat z art. 6h ustawy w zakresie dotyczącym lokali z zasobów spółdzielni mieszkaniowych spoczywają na zarządzie spółdzielni (por. wyrok WSA Rzeszów z dnia 28-05-2014 r., II SA/Rz 415/14, wyrok WSA Gdańsk z dnia 09-09-2014 r., I SA/Gd 673/14), można przyjąć, że wspomniana nowelizacja miała na celu jednoznaczne usunięcie wątpliwości w tym zakresie i stanowiła faktycznie legalną wykładnię przepisu art. 2 ust. 3 ustawy w tym zakresie.

Na gruncie niniejszej sprawy oznacza to, że podmiotem obowiązany do złożenia zbiorczej deklaracji obejmującej nieruchomości znajdujące się w zasobach powódki oraz do ponoszenia należnej z tego tytułu opłaty „śmieciowej” była powódka, która dopiero w dalszej kolejności mogła żądać od swoich lokatorów ponoszonych w związku z tym kosztów, jako części kosztów eksploatacyjnych.

Oznacza to również, że lokatorzy powódki, którzy zgodnie z jej instrukcjami samodzielnie składali deklaracje i dokonywali opłat w okresie od 1.07.2013 r., faktycznie nie byli do tego zobowiązani, a ich wpłaty nie znajdowały żadnej podstawy prawnej.

W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że zgodnie z art. 6q oraz art. 6 ust. 12 ustawy o utrzymaniu czystości (...) w sprawach dotyczących opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi należało i należy stosować przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, a do opłat „śmieciowych” przepisy działu III tej ustawy, dotyczącego zobowiązań podatkowych (dalej: Ordynacja).

W konsekwencji opłata „śmieciowa” uzyskała charakter należności publicznoprawnej (podatkowej), a ewentualne nadpłaty w tej opłacie podlegają ustaleniu i rozliczeniu w trybie administracyjnym, określonym w rozdziale 9 działu III Ordynacji.

Niemniej, nie oznacza to jeszcze, że wpłaty dokonywane przez lokatorów powódki na rachunek pozwanej pod tytułem opłaty „śmieciowej”, już tylko z tego faktu, że dokonywane były jako opłata za „wywóz śmieci” i na rachunek służący gromadzeniu m.in. innych wpływów

podatkowych, stanowiących dochód własny Gminy, automatycznie uzyskały charakter nadpłaty podatku w rozumieniu art. 79 Ordynacji.

W ocenie Sądu i zgodnie z argumentacją przytaczaną w cytowanych w odpowiedzi na pozew wypowiedziach orzecznictwa, do takiej nadpłaty może bowiem dojść wyłącznie wówczas, gdy podstawą wpłaty jest rzeczywiście istniejący stosunek prawnopodatkowy, a wpłacający jest podmiotem obowiązany do uiszczenia określonego podatku lub innej daniny o takim charakterze (np. opłaty „śmieciowej”), czyli podatnikiem, płatnikiem, inkasentem, spadkobiercą podatnika lub osobą trzecią wymienioną w art. 107 i nast. Ordynacji.

Na gruncie przepisów ustawy z dnia 16.06.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz Ordynacji nie można jednak uznać lokatorów powódki za którykolwiek z wymienionych wyżej podmiotów obowiązanych do poniesienia lub poboru opłaty „śmieciowej”. Jak już bowiem wskazano, to powódka była podmiotem obowiązany do ponoszenia tej opłaty i traktowany jak podatnik z mocy art. 7 Ordynacji w związku z art. 2 ust. 3 oraz art. 6 ust. 12 ustawy z dnia 16.06.1996 r. o utrzymaniu czystości (...).

Nie ma przy tym wystarczających podstaw do uznania za konieczne indywidualnego badania, jaka była świadomość co do charakteru opłaty w przypadku każdego z lokatorów, których dotyczył pozew, i uzależniania od tego trybu zwracania należności.

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę, że lokatorzy powódki, będąc jednocześnie mieszkańcami pozwanej, z pewnością uiszczali i nadal uiszczają na rzecz obu tych podmiotów różnorakie opłaty. Na rzecz powódki przede wszystkim koszty eksploatacyjne związane z mieszkaniem i działalnością spółdzielni, w tym – do czasu zmiany ustawy o utrzymaniu czystości – również opłaty w związku z wywozem śmieci, czyli gospodarką odpadami. Na rzecz pozwanej mogli natomiast płacić zarówno należności o charakterze podatkowym (np. podatki od nieruchomości i inne lokalne), jak również należności wynikającej ze stosunków cywilnoprawnych (czynsze najmu, opłaty za wieczyste użytkowanie itp.).

Jak wynika z przytaczanych przez strony okoliczności i dołączonych pism, powódka wskazała im rachunek, na który należy dokonywać wpłat, nie informując o publicznoprawnym (podatkowym) charakterze tej należności (k. 74, 75).

Z punktu widzenia przeciętnego mieszkańca spółdzielni zmianie uległ zatem wyłącznie podmiot, któremu należy uiszczać opłaty za wywóz śmieci i numer rachunku przeznaczonego do tego celu, a zważywszy na obowiązek składania deklaracji – również sposób obliczenia należnej opłaty.

Skoro kwestia podmiotu obowiązany do składania deklaracji i uiszczania opłaty na gruncie zapisów ustawowych wywoływała spory, wymagające rozpatrzenia przez sąd administracyjny a w końcu nowelizacji ustawy, trudno lokatorom przypisywać taką